

FACIO UT FACIAS!
გაკეთებ, რომ უნდა გააკეთო!

კონფლიქტის

AN ALTERNATIVE TO CONFLICT

№2

ნოემბერი

1998 წელი

ICCN

კონფლიქტებისა და მოლაპარაკებების
საერთაშორისო კვლევითი ცენტრი

კონფლიქტების მოგვარების სწავლების პროგრამა საქართველოში

ყოველთვიური გამოცემა

კონფლიქტებისა და მოლაპარაკებების საერთაშორისო კვლევითი ცენტრი (ICCN) - არასამთავრობო კვლევითი და საგანმანათლებლო ორგანიზაცია - რეგისტრირებულია 1994 წელს საქართველოში. ცენტრი დაარსდა ჯონ და ქეთრინ მაკარტურების ფონდის მიერ გაცემული გრანტით. ცენტრის კვლევის ობიექტია კონფლიქტების მიზეზების, მათი ადრეული გამოვლენის, კონსტრუქციული მართვისა და მშვიდობიანი გზით გადაწყვეტის შესაძლებლობათა შესწავლა. საქართველოში კონფლიქტების მოგვარების სწავლების პროგრამა ICCN-ის პროგრამაა.

ცენტრის დირექტორი: პროფესორი გიორგი ხუციშვილი.

1996-1997 წლებში საქართველოში კონფლიქტების მოგვარების სწავლების პროგრამის ფარგლებში ქვეყნებოდა ყოველთვიური ბიულეტენი "ალტერნატივა", ხოლო ბიულეტენში გამოქვეყნებული რჩეული მასალები და სოციალურ-ფსიქოლოგიური გამოკვლევა ინგლისურ ენაზე ცალკე კრებულად გამოიცა, სახელწოდებით - **"Understanding Conflict"** 1998 წლიდან ბიულეტენის გამოცემა განაზღვრა ახალი სახელწოდებით "კონფლიქტის ალტერნატივა". ახალი ბიულეტენი განაგრძობს რა ტრადიციას მიაწოდოს მკითხველს ალტერნატიული აზრი, ასევე შეეცდება წარმოაჩინოს საზოგადოების დადებითი თუ უარყოფითი რეაქცია ნებისმიერი ალტერნატივის მიმართ.

გამოცემა ფინანსდება ნორვეგიის ლგოლვილთა საბჭოს გრანტით

რედაქტორი: დეა ლაღუა

მისამართი:

ივ. მაჩაბლის 5,1 სართული
თბილისი 380007, საქართველო

საფოსტო მისამართი:

საფოსტო ყუთი 38
თბილისი 380079, საქართველო

ტელეფონები: 99-99-87, 93-91-78

ფაქსი: 93-91-78

E-mail: confpro@access.sanet.ge

Homepage:

<http://iccn.tripod.com>

© 1998 by ICCN. All rights reserved

შ ი ნ ა ა რ ს ი :	
სახალისო კონფლიქტოლოგია	გვ. 3
შემოქმედებითი მიდგომა: პრობლემები, ან ახალი შესაძლებლობები	გვ. 5
კონფლიქტის ალტერნატივის ძიებაში, ანუ ყოველივე ახალი კარგად დაფიქსურებული ძეგლია	გვ. 7
საკუთარი ღირსების გრძნობა	გვ. 8
უშიშარი: გპირი თუ ფსიქოპათი?	გვ. 9
ბაბუ — ადამიანი-იდეა	გვ. 12
მესამე, ნეიტრალური მხარის მონაწილეობა კონფლიქტების მოგვარების პროცესში	გვ. 15
პროგრამის ქრონიკა	გვ. 16
ადამიანური ურთიერთობების მოკლე კურსი	გვ. 18

სახალისო კონფლიქტოლოგია

გაგა ნიჟარაძე

კონფლიქტების თეორიას არა აქვს ხანგრძლივი ისტორია, მაგრამ ცნებებისა და ტერმინების საკმაოდ სოლიდური არსენალი უკვე დაუგროვდა. გთავაზობთ კონფლიქტების თეორიის რამდენიმე ძირითადი ცნების მოკლე, ზოგჯერ არცთუ მკაცრ განსაზღვრებას და სახალისო ამბებს მათ საილუსტრაციოდ.

ჩვენი ბიულეტენი უკვე წერდა კონფლიქტურ სიტუაციაში ქცევის განსხვავებული სტრატეგიის შესახებ. კონკურენცია - მხოლოდ მე, მხოლოდ ჩემი საქმე გაკეთდეს და ვაი დამარცხებულებს! კომპრომისი - მე ამას დავთმობ, შენ იმას, შევთანხმდით? არიდება - დამანებეთ თავი, კისერი გიტეხიათ! შეგუება - რაც არის, ეგ არის, შეჩვეული ჭირი მიჩვენია... თანამშრომლობა - ჩვენც კარგად ვიყოთ და საქმეც ერთად ვაკეთოთ.

* * *

მეცნიერებმა ექსპერიმენტი ჩაატარეს - უკაცრიელ კუნძულებზე მოათავსეს სხვადასხვა ეროვნების ორ-ორი კაცი და თითო ქალი, ერთი წლის შემდეგ კი მიაკითხეს და ასეთი სურათი დახვდათ:

ესპანელმა კაცებმა კონკურენციას მიმართეს, რის შედეგადაც კუნძულზე იპოვეს ორი საფლავის ბორცვი და მათ შუაში მწარედ მოქვითინე ქალი.

ინგლისელებმა თავი აარიდეს კონფლიქტს. მათ კუნძულზე ხუთი სოლიდური სახლი იყო აგებული, მათგან სამი - საცხოვრებელი, ორი კი კლუბი, - თითო კაცს თითო. როგორც გაირკვა, ბრიტანელებს მთელი წლის განმავლობაში ერთი სიტყვაც კი არ გადაულაპარაკებიათ ერთმანეთისათვის. რატომ? უბრალო მიზეზის გამო - ისინი ერთმანეთს არ წარუდგინეს.

ფრანგებმა გამოიყენეს სტრატეგია, რომელშიც არის როგორც თანამშრომლობის, ისე კომპრომისის ელემენტები: ააშენეს მყუდრო სახლი, რომელზედაც განრივი იყო გამოკრული:

ორშაბათი - ჟანი ქმარია, ჟაკი - საყვარელი. სამშაბათი - ჟაკი ქმარია, ჟანი - საყვარელი...

კონფლიქტთან შეგუების მაგალითი ექსპერიმენტატორებმა რუსებთან ნახეს. კუნძულზე დახვდათ პატარა ხუნძულა წარწერით “საერთო საცხოვრებელი“ და მეორე, უფრო მოზრდილი, რომელსაც ეწერა: “სხდომათა დარბაზი“. რუსმა მანდილოსანმა ჩამოსულთ სევდიანად ამცნო: “კარგი ხალხია, მაგრამ... მთელი დამე ორგია გვაქვს, დღისით კი მაკრიტიკებენ ამორალური საქციელისათვის...”

ყველაზე ორიგინალური გამოსავალი ებრაელებმა გამონახეს. თანამშრომლობის სტრატეგიით მათ გარღვევა განახორციელეს და სრულიად შეცვალეს თითქოსდა გამოუვალი სიტუაცია. კუნძულზე აღმოჩნდა ორი სახლი: ერთში ერთი წყვილი ცხოვრობდა, მეორეში კი... მეორე წყვილი. შეკითხვაზე, თუ საიდან გაჩნდა მეორე ქალი, გოცებულმა სწავლულებმა ასეთი პასუხი მიიღეს: “ძალიან ძნელი იყო, მაგრამ მაინც ვიმოვნეთ!”

არ არსებობს სტრატეგია, რომელიც ყველა კონფლიქტური სიტუაციისათვის ერთნაირად ვარგოდეს. აი, არიდების სტრატეგიის წარმატებული და წარუმატებელი გამოყენების მაგალითები:

მიმდინარეობს ეთიკის გაკვეთილი რუსულ სკოლაში. მასწავლებელი: ბავშვებო, აბა რა მოგწონთ თქვენს მეგობარ სვეტაში? მიშა: ყოველთვის სიმართლეს ამბობს. კლავა: ჩამორჩენილებს ეხმარება. გრიშა: ტუჩები მომწონს... მასწავლებელი: გრცხვენოდეს! გადი კლასიდან! ვოვოჩკა, შენ რაღა მოგწონს? ვოვოჩკა: მივდივარ, მივდივარ...

ინგლისელი ლორდი გემიდან ზღვაში გადავარდა. მას ზვიგენი უახლოვდება. გემიდან უყვირიან: “სერ, თქვენ ხანჯალი გაქვთ, დაარტყით!” “თევზი დანით დავჭრა? არასოდეს!”

საინტერესო კომპრომისის მიაღწიეს “ერთი პირის საწარმო“ და მსხვილმა ბანკმა.

“ჩეიზ მანჰეტონ ბანკის“ წინ ზის ებრაელი და წაბლს ყიდის. მასთან მიდის მეგობარი და თხოვს, 50 დოლარი მასესხეო. “სიამოვნებით, მაგრამ ბანკთან შეთანხმება მაქვს: ისინი არ ყიდიან წაბლს, მე არ ვიძლევი კრედიტს.“

კონკურენცია - კონფრონტაციის მაგალითი:

გამოდის ბრეჟნევი სალამოთი აივანზე და ხედავს მთვარეზე წარწერას: “მარლბორო“. შემდეგ სალამოს ამერიკის პრეზიდენტი ხედავს, “მარლბოროს“ დაემატა ფრაზა: “დამზადებულია საბჭოთა კავშირში“. მესამე სალამოს კიდევ დამატება: “ფილიპ მორისის“ ლიცენზიით“. და ბოლოს, მეოთხე სალამოს, ძველი წარწერები აღარაა, სამაგიეროდ, გაჩნდა ახალი: “სსრკ თავდაცვის სამინისტრო გაფრთხილებთ: მოწვევა მავნებელია!“

კონფლიქტში მყოფნი ძალიან ხშირად არ უსმენენ ერთმანეთს, ამახინჯებენ ოპონენტისაგან მომავალ ინფორმაციას (კომუნიკაციის დამახინჯება), რაც კონფლიქტის შემდგომ ესკალაციას, ზოგჯერ კი მასში მესამე პირის ჩათრევას იწვევს.

ქმარი: ცოტა ხმას დაუკელი... ცოლი: მაშასადამე, მე ვყვირი. მაშასადამე, ვყეფ. ესე იგი ძალლი ვარ. ესე იგი დედაჩემიც ძალლია. დედა! შენმა სიძემ შენ ბებერი ქოფაკი გიწოდა!

კონფლიქტის ხშირი მიზეზია ერთი და იგივე მოვლენის, სიტუაციის სხვადასხვაგვარი აღქმა თუ ინტერპრეტაცია სხვადასხვა მხარის მიერ. მე, შენ, იმას სხვადასხვა სუბიექტური რეალობა გვაქვს.

კუპეში სხედან ფრანგი, გერმანელი, გაურკვეველი ეროვნების ახალგაზრდა ქალიშვილი და დედამისი. მატარებელი შედის გვირაბში, წამით ბნელდება, უცებ გაისმის ჯერ კოცნის, შემდეგ კი სილის გაწნის ხმა. დედა ფიქრობს: ფრანგმა ჩემს ქალიშვილს აკოცა და საკადრისი პასუხიც მიიღო. ქალიშვილი: ეტყობა, ფრანგს ჩემი კოცნა უნდოდა, შეცდომით დედაჩემს აკოცა და სილაც დაიმსახურა. გერმანელი: ფრანგმა ქალიშვილს აკოცა, იმან კი შეცდომით მე გამარტყა. ფრანგი: ნეტავ სინათლე კიდევ ჩაქრეს, ჰაერს ვაკოცო და გერმანელს მეორე ყბაში მოვადო!

გამოყოფენ კონფლიქტის ხუთ განსხ-

ვავებულ ტიპს, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ სუფთა სახით ესა თუ ის ტიპი ძალზე იშვიათია, ყოველი კონფლიქტური სიტუაცია რამდენიმე ტიპის ელემენტს შეიცავს. ამიტომ, არ დაგვძრახოთ თუ საილუსტრაციო მასალა ზედმიწევნით ზუსტი არ იქნება.

ინტერესების კონფლიქტი ჩნდება მაშინ, როცა შენ ერთი გინდა, მე კი მეორე, ანდა ორივეს ერთი და იგივე გვინდა (ვთქვათ, ორი კაცი ერთ ქალში ვართ შეყვარებული) მაგრამ დაკმაყოფილებული მხოლოდ ერთი შეიძლება დარჩეს. საილუსტრაციოდ მოვიყვან ოსტაპ ბენდერის გამონათქვამს:

“ბოლო წელიწადია, საბჭოთა ხელისუფლებასთან ძალიან სერიოზული აზრთა სხვადასხვაობა გამიჩნდა. მას უნდა სოციალიზმის აშენება, მე კი არ მინდა.“

ღირებულებათა კონფლიქტი აღმოცენდება, როდესაც მხარეებს განსხვავებულად ესმით, თუ რა არის კარგი და ცუდი, ლამაზი და მახინჯი და ა.შ.

პოლკოვნიკი მოხვდა ინტელექტუალთა საზოგადოებაში. უსმინა, უსმინა და ბოლოს უთხრა: “თუ ასეთი ჭკვიანები ხართ, მწყობრით რატომ არ დადიხართ?!”

სტრუქტურული კონფლიქტია ის, რომლის მიზეზი მონაწილეთა გარეთ ძევს და მათზე არაა დამოკიდებული. ეს შეიძლება იყოს ბუნების კანონი, უბედური შემთხვევა და კიდევ უამრავი სხვა რამ. გავიხსენოთ ფინალური დიალოგი პოპულარული კომედიიდან “ჯაზში მხოლოდ ქალიშვილებია“, უფრო სწორად, სულ ბოლო არგუმენტი: ქალად გადაცმული გმირი ცდილობს დაარწმუნოს მილიონერი, რომ ვერაფრით ვერ გაყვება ცოლად: “ძალიან ბევრს ვეწევი.“ “ეგ არაფერია.“ “საშინელი წარსული მაქვს.“ “მიპატიებია.“ “ბოლოსდაბოლოს, მე მამაკაცი ვარ!“ “ყველას აქვს რაღაც ნაკლი...“

ინფორმაციული კონფლიქტი გამოწვეულია ინფორმაციის დეფიციტით, მისი წინააღმდეგობრიობით, ან არასწორი ინტერპრეტაციით. თუმცა, არაა გამორიცხული, რომ ინფორმაციის დაზუსტებამ უფრო სერიოზული კონფლიქტი გამოიწვიოს...

გამოიგონეს კომპიუტერი, რომელმაც ყვე-

ლაფერი იცის. მოდის მყიდველი და, საქონლის შემოწმების მიზნით, ეკითხება კომპიუტერს: “სადაა ახლა მამაჩემი?” “მამათქვენი ახლა ფლორიდაში ისვენებს”. მყიდველი კვდება სიცილით: “მამაჩემი ხუთი წლის წინ მოკვდა”. გამყიდველი ამბობს: “თქვენ არასწორად დასვით კითხვა” და ახალი კითხვა შეჰყავს: “სადაა ახლა ამ კაცის დედის ქმარი?” პასუხი ასეთია: “ამ კაცის დედის ქმარი ხუთი წელია რაც გარდაიცვალა, მამამისი კი ამჟამად ფლორიდაში ისვენებს.”

ურთიერთდამოკიდებულებათა კონფლიქტი გვაქვს, როდესაც მხარეები, მარტივად რომ ვთქვათ,

ნერვებს უშლიან ერთმანეთს.

“ავდგები და თვალს ამოვიხრი, ჩემს სიდედრს რომ ცალთვალა სიძე ჰყავდეს...”

* * *

დღეს ამას დავჯერდეთ. ისე კი კონფლიქტების თეორიაში ბევრი სხვა საინტერესო ცნებაცაა. ანეგლოტების საგანძური კი, მოგეხსენებათ, ამოუწურავია. ასე რომ, იმედი გვაქვს, ამ თემას გავაგრძელებთ.

შემოქმედებითი მიდგომა: პრობლემები, ან ახალი შესაძლებლობები

პ. კორნელიუსი, შ. ფეირი
"მოგება ყველას შეუძლია"

კონფლიქტების მიმართ შემოქმედებითი მიდგომა გვეხმარება პრობლემები ახალ შესაძლებლობებად ვაქციოთ, რაც შექმნილი სიტუაციიდან მაქსიმალური სარგებლობის გამოტანას გულისხმობს.

გეცნობათ შემდეგი სიტუაციები?

- შექმნილი მდგომარეობა უიმედოდ გეჩვენებათ და თქვენ სასოწარკვეთილებას მიეცემით.
- ხელსაყრელი გარიგება ჩაგეშალათ.
- თქვენმა საქციელმა ვიღაცა გაანაწყენა.
- თქვენ ახლახან საშინელი შეცდომა დაუშვით.

ფიქრობდით, რომ ბოლოსდაბოლოს თქვენს რჩეულს შეხვდით და აღმოჩნდა, რომ ის თქვენი მომავალი უფროსის ცოლია.

ნაბიჯი 1: რეაქცია, ან შეგნებული გამოძახილი.

როდესაც მდგომარეობა კრიტიკულია, თქვენ, როგორც არასდროს, პრობლემის მიმართ შემოქმედებითი მიდგომა გესაჭიროებათ. რეაქციაში ჩვენ იმპულსურ ქმედებას (საქციელს) ვგულისხმობთ, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც გეჩვენებათ, რომ მას ვერ აკონტროლებთ ან სხვა გამოსავალს ვერ ხედავთ. თქვენი რეაქციის მიზეზს “ვინმეში” ან “რამეში” ხედავთ. შეგნებულ გამოძახილში ვგულისხმობთ მოფიქრებულ,

გააზრებულ საქციელს, სადაც მდგომარეობის ბატონ-პატრონად გრძნობთ თავს და თავშეკავებულობას ინარჩუნებთ.

როდესაც ჩვენს გარემოცვაში გაღიზიანებული ადამიანია, ან ადამიანი, რომელიც ეწინააღმდეგება ჩვენს სურვილებს, შეგვიძლია შემდეგნაირი რეაგირება მოვახდინოთ:

- გამოვიყენოთ უკანდახვევის ტაქტიკა.
- ჩავატაროთ “მათთვის” აღმზრდელი კაკვეთილები.
- ჩვენც გავღიზიანდეთ.
- სამაგიეროს გადახდაზე დავიწყოთ ფიქრი.

მეორე მხრივ, შეგვიძლია სიტუაციას შემოქმედებითად მივუდგეთ და გამოვიყენოთ მასში არსებული ყველა შესაძლებლობები. როგორ შეიძლება სიტუაციის სხვა მხრივ წარმართვა?

ამის მაგალითია შემდეგი:

“სასადილოში ჩემს ძველ ნაცნობს შევხვდი და დიდი შეცდომა დავუშვი, როცა ვკითხე როგორ არის საქმეები-მეთქი. თითქოს ამას ელოდა, მან გარემოს დაბინძურების შესახებ საკუთარი უახლესი ფილოსოფიის დეტალური გადმოცემა დაიწყო. ამან იმდენად გამაღიზიანა, რომ ადგომა და წასვლა მომიხდა. “სულელი... მას ნამდვილად ნევროზი აქვს, როგორ შეიძლე-

ბა ამდენად მიუხვედრელი იყოს?’ მაგრამ მალე შევწყვიტე გუნებაში ბუზლუნი და გადავწყვიტე, რომ ჩემს წინაშე ნამდვილად კონფლიქტური სიტუაციაა. როგორ შემიძლია მას შემოქმედებითად მივუდგე? კარგი, დავუშვათ არ მომწონს მისი იდეები, მაგრამ საინტერესოა, როგორ წარმოუდგენია მას ეს სამყარო.

ნაცვლად იმისა, რომ კვლავ “სულელზე” და “ნევროზიანზე” მეფიქრა, რამდენიმე, ჩემთვის მართლაც საინტერესო შეკითხვა დაგუსვი: “როგორ აპირებ იმოქმედო ამასთან დაკავშირებით? ამ საკითხში მისი იდეები საკმაოდ საინტერესო აღმოჩნდა. ვკითხე, აპირებდა თუ არა ქალაქის დატოვებას და ეკოლოგიურად უფრო სუფთა ადგილზე დასახლებას? დიახ, მას სურდა, მაგრამ ოჯახი კატეგორიული წინააღმდეგია, ეს იყო კონფლიქტისა და მისი სულიერი აფორიაქების ნამდვილი მიზეზი. ამგვარი საუბრის შემდეგ ის მოეშვა და, ვფიქრობ, კმაყოფილი იყო იმით, რომ ვიღაცამ მოუსმინა. მეც ვიგრძენი, რომ ჩემი მისდამი დამოკიდებულება უკეთესობისკენ შეიცვალა და, აგრეთვე, კმაყოფილი დავრჩი საკუთარი უნარით, ჩვენდა სასარგებლოდ შემეცვალა სიტუაცია.

ნაბიჯი 2: სიტუაციას შეხედეთ ისე, როგორც არის.

ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ სიტუაცია უნდა მოგეწონოთ. უბრალოდ, საჭიროა მიიღოთ ისეთად, როგორც იგი მოცემულ მომენტშია. სიტუაციის გარკვევამ, შესაძლოა, დამლუბველად იმოქმედოს თქვენს მიუკერძოებლობაზე. თუ თქვენ ებრძვით რაიმეს და მუდმივად აკრიტიკებთ, სიტუაციას ობიექტურად ვერ აღიქვამთ. სიტუაციის აღქვატურ აღქმას, შესაძლოა, თან ახლდეს მსგავსი ფიქრები: “მდგომარეობა ასეთია. იქნებ სჯობს ვალიარო ფაქტები და ვეცადო გამოსავალი ვიპოვო?”

პირველყოვლისა, შეეცადეთ დაინახოთ სიტუაცია ისე, როგორც ის მოცემულ მომენტშია. აქედან დაწყებული, უფრო იოლია შეიცნოთ ახალი შესაძლებლობები. პრობლემის აღიარებიდან იწყება გზა მისი გადაწყვეტისა. თუკი ვინმე ცუდ გუნებაზეა, მისი გამოსწორების უსწრაფესი საშუალება ამ ფაქტის აღიარებაა.

ნაბიჯი 3: რა შეიძლება ვისწავლოთ არსებულ სიტუაციაში?

სანამ სამყაროს (და ჩვენ თავს) სრულყოფილების საზომს შევუფარდებთ, ამგვარი აზრები დაგვებადება: “სწორად მოვიქეცი თუ არა?”; “მე არ გამომივიდა ისე, როგორც საჭირო იყო”; “არ ღირს ცდა, ღმერთმა დაიფაროს და არ გამომივიდეს”;

რა რთულია ცხოვრება, როდესაც მას სრულყოფილების საზომს ვუყენებთ. საკითხისადმი მიდგომა ძირეულად უნდა შეცვალოთ. სიტუაცია დაინახეთ ისე, როგორც ის მოცემულ შემთხვევაშია და მხოლოდ შემდგომ - ისე, როგორც ის შეიძლება იყოს.

შეეცადეთ, თქვენი ფიქრები და საკითხისადმი მიდგომა ამგვარად შეცვალოთ: “ის, რაც მათ გააკეთეს საკმაოდ საინტერესოა. რა შეიძლება ვისწავლო მე ამ მაგალითზე?”; “როგორ შემიძლია შედეგების გაუმჯობესება მომავალში?”; “კიდევ რა შემიძლია მოვიფიქრო იმისათვის, რომ ბავშვები დამეხმარონ საშინაო საქმეებში?”; და ცხოვრება იოლი გახდება!

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საკითხისადმი შემოქმედებითი მიდგომა სულაც არ ნიშნავს არსებულ სირთულეებს თვალი აარიდო. მოიტყუო თავი, თითქოს ყველაფერი კარგადაა, როდესაც ასე არ არის, იგივეა, რაც დამპალი ვაშლის გადაღებვა. ამას არაფერი საერთო არა აქვს შემოქმედებით მიდგომასთან. თავის მოკატუნება, თითქოსდა დაშვებული შეცდომა არ მოითხოვს გამოსწორებას, სიკეთეს არ მოგვიტანს. შემოქმედებითი მიდგომისას ნებისმიერ პრობლემურ სიტუაციაში თქვენ აღიარებთ საკუთარ გრძნობებს და შემდგომ ფიქრობთ, თუ რა დასკვნა შეიძლება გამოიტანოთ.

როდესაც კონფლიქტური სიტუაცია გექმნებათ, შეიძლება იჩნუბოთ, იტიროთ, მაგრამ შემდგომ? მერე უნდა დაფიქრდეთ, გააანალიზოთ მდგომარეობა და კითხოთ საკუთარ თავს, თუ რა სარგებლობის გამოტანა შეგიძლიათ არსებული სიტუაციიდან. ამაში მდგომარეობს საკითხისადმი შემოქმედებითი მიდგომა, რომელიც კვლავ სწორ გზაზე გაგიყვანთ.

კონფლიქტის ალტერნატივის ძიებაში, ანუ ყოველივე ახალი კარგად დავინწყებული ძველია

მანანა დარჯანია

ეთნიკური კონფლიქტის შემდგომ ამ ტერიტორიაზე მცხოვრები, თუ კონფლიქტის შედეგად განდევნილი ხალხები, ადრე თუ გვიან, კვლავ ერთად ცხოვრების შესაძლებლობის პერსპექტივას აცნობიერებენ. მაგალითად, აფხაზები და ქართველები მიიჩნევენ, (თუმცა ჯერ ეს უმცირესობის აზრია) რომ მშვიდობიანი თანაცხოვრება შესაძლებელია კაცთმოყვარეობის, სიკეთის გამოძახებელი ტრადიციების და ადათ-წესების აღორძინებით. უმეტესობა კი ამ არგუმენტებს სკეპტიკურად უყურებს და მიიჩნევს, რომ დიდი მასშტაბის სისხლიანი კონფლიქტის და მისი უმძიმესი შედეგების შემდგომ აფხაზებსა და ქართველებს შორის კაცთმოყვარეობის ტრადიციები საბოლოოდ შეიღახა.

ძნელია უარყო ერთი ან მეორე მოსაზრება, მითუმეტეს თუ გავიხსენებთ, რომ კავკასიაში ყოველთვის არსებობდა კონფლიქტური აზროვნება. აქ, თავდაცვითი ომების გარდა, ხშირი იყო შიდაომები, რომელთაც სხვადასხვა მიზანი ჰქონდა: დიდძალი ნადავლის მოპოვების, გავლენის სფეროს გაძლიერების, ტერიტორიების მიტაცების და სხვა. ყველა შემთხვევაში იღვრებოდა სისხლი, ნადგურდებოდა ტერიტორიები. მიუხედავად ყველაფრისა, კავკასიელი ხალხები გადარჩნენ. ყველამ შეინარჩუნა საკუთარი ენა, ტრადიცია, თვითმყოფადობა. რამ განაპირობა ეს, თუ არა კონფლიქტური აზროვნების საპირისპიროდ არსებულმა მშვიდობის მაღალმა კულტურამ, რომლის მიერ შექმნილი ტრადიციები ხალხის თვითგადარჩენის ინსტინქტს ემყარებოდა და კონფლიქტურ აზროვნებას კეთილი ზნეჩვეულებებით უპირისპირდებოდა. ასე შეიქმნა შემორიგების, ურთიერთდანიშნულებისა და ძმადნაფიცობის, ქალის მანდილისა და სხვა ტრადიციები, რომლებიც ხალხებს შორის დავასა და შუღლს არეგულირებდნენ. ცხადია, ეს არ იყო მარტივი პროცესი. ამიტომაც იყო აუცილებელი, რომ დიდსა თუ პატარა ეთნოსს კარგად სცოდნოდა ერთურთის ფსიქოლოგია, ქცევის წესები ომში, ჭირსა თუ ლხინში. ასევე ცნობილი იყო რომელ ერს რა ეპითეტი ეამაყებოდა და რა შეურაცხყოფდა, ვინ რომელ კერპს, ღვთაებასა თუ ღმერთს სცემდა

თაყვანს. ასე რომ, კონფლიქტური აზროვნებით, პრიმიტიული აგრესიით გვერდიგვერდ თანაცხოვრებას მშვიდობის კულტურით მუდმივი დაბალანსება ესაჭიროებოდა. სხვა ეთნოსის ინდივიდუალობის ცოდნა, ხალხებს ერთურთის ინტერესების პატივისცემას აიძულებდა და არა ერთურთის სიყვარულს.

ყველა ერების "მობა-მეგობრობის და თანაცხოვრების" საბჭოურმა ყალბმა ლოზუნგებმა მშვიდობის კულტურის სახალხო ინსტიტუტს ფუნქცია გამოაცალა. შედეგად, კავკასიელ ხალხებს თვითგადარჩენის ინსტიქტიც დაუჩლუნგდა. მაგრამ დღეს ხალხი კვლავ ისტორიულ მემსიერებას უბრუნდება. კონფლიქტების ახალი ტალღის დაცხრომის შემდგომ, მშვიდობიანი თანაცხოვრების ალტერნატივის ძიების პროცესში ეთნიკური ჯგუფები ქვეცნობიერად კვლავ ტრადიციებს იხსენებენ. შეჭირვებაში მყოფთ კვლავაც თვითგადარჩენის ინსტიქტი კარნახობთ, რომ ურთიერთშემგუებლობასა და ურთიერთდანიშნულებაზე აგებული მშვიდობის ტრადიცია არსებობის შენარჩუნების, კეთილდღეობის უფრო გონიერი გზაა, ვიდრე ზემოდან თავსმოხვეული მშვიდობა.

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ "ველური" კავკასია თავის წიაღში ცალკეულ ადამიანებსა და ეთნიკურ ჯგუფებს შორის ურთიერთობების დემოკრატიულ ელემენტებს ინახავს. დღევანდლობამაც ნათლად წარმოაჩინა, რომ კავკასიური მშვიდობის კულტურა არასოდეს არ ყოფილა აქცენტირებული ურთიერთსიყვარულის პროპაგანდაზე. მისი ძირითადი ფუნქცია ხალხებს შორის ინტერესების რეგულირება იყო. კონფლიქტის შემდგომ პერიოდში მყოფი დღევანდელი საზოგადოებაც სწორედ ასეთი ურთიერთობებისკენ ისწრაფვის და ტრადიციების აღორძინებაშიც ამ ფუნქციას ხედავს. წარსულისაგან დადებითი გამოცდილების აღება კი საზოგადოების განვითარების გზაა.

საკუთარი ღირსების გრძნობა

მაია რაზმაძე

ყოველ ადამიანს გააჩნია საკუთარი ღირსების გრძნობა. ის ყოფის მთლიანობაა, რომელიც განსაზღვრავს ჩვენს დამოკიდებულებას გარემოს, ადამიანებისა და მოვლენების მიმართ. ყველაფერი, რასაც ადამიანი აკეთებს, აკეთებს იმისათვის, რათა საკუთარი ღირსების გრძნობა განამტკიცოს, დაიცვას ან გააუმჯობესოს. ღირსებები ყალიბდება სხვადასხვა ჯგუფის წარმომადგენლებთან და გარემოსთან ურთიერთობის შედეგად. ჩვენ მხოლოდ სხვებთან შედარების საფუძველზე შეგვიძლია შევაფასოთ საკუთარი ღირსებები. როდესაც პირველად რაიმეს ვაკეთებთ, ჩვენ გვჭირდება ვინმეს შეფასება, რათა გავიგოთ, რამდენად კარგად ვართმევთ თავს ამ საქმეს. აქედან გამომდინარე, ადამიანი დამოკიდებულია გარემოზე და სხვების მიერ მისი საქმიანობის შეფასებაზე.

ადამიანებს შორის ეფექტური ურთიერთობა გულისხმობს ერთის მიერ მეორე პიროვნების ღირსების გრძნობის მიმართ ანგარიშის გაწევას. აგრეთვე, ეფექტური ურთიერთობებისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ როგორ მოგვმართავს მეორე ადამიანი.

სხვების მიერ ჩვენი შეფასება შეიძლება იყოს გულწრფელი და არაგულწრფელი, მოწოდებულ იქნას ტაქტიანად ან უტაქტოდ, ერთი ხელმძღვანელი შეიძლება აქებდეს დადებითს და აკრიტიკებდეს უარყოფითს, მეორე მხოლოდ შეცდომებს ამჩნევდეს; ერთი მეგობარი გავებით მოეკიდება ჩვენს დაგვიანებას, მეორე კი საყვედურებით აგვაკებს. ამ შეფასებებს ჩვენ ურთიერთობის პროცესში ვიღებთ და ყურადღებას ვამახვილებთ შემდეგ კითხვებზე:

- დადებითად არის პარტნიორი ჩემს მიმართ განწყობილი? თუ პასუხი დადებითია, ეს ჩვენს თვალში აამაღლებს საკუთარი ღირსების გრძნობას.
- ნეგატიურად არის პარტნიორი ჩემს მიმართ განწყობილი? დადებითი პასუხის შემთხვევაში ჩვენი ღირსების გრძნობა შელახულია.

გვსურს, თქვენი ყურადღება შევაჩეროთ ურთიერთობის ისეთ ფორმაზე, როდესაც არ

ილახება ჩვენი ან პარტნიორის ღირსების გრძნობა. ადამიანებს შორის ურთიერთობა ორ ღონეზე მიმდინარეობს:

- შინაარსობრივ, ანუ ის, რაზეც ვსაუბრობთ.
- დამოკიდებულების, ანუ ის, თუ როგორ ვსაუბრობთ, როგორ ვაწვდით ინფორმაციას.

სასურველია, რომ ეფექტური ურთიერთობის დროს ორივე კომპონენტი იყოს გათვალისწინებული. ისმის კითხვა: რა კავშირშია ურთიერთობა საკუთარი ღირსების გრძნობასთან? იმ შემთხვევაში, თუ ჩვენი პარტნიორის ნათქვამში საკუთარი ღირსების მიმართ ნეიტრალურ ან დადებით დამოკიდებულებას ვგრძნობთ, ჩვენი ყურადღება საუბრის შინაარსზე კონცენტრირდება; ხოლო პარტნიორის ნეგატიური დამოკიდებულების შემთხვევაში ჩვენ ყურადღება გადაგვაქვს დამოკიდებულებაზე და გვიჭირს შინაარსის აღქმა. როდესაც გაბრაზებულნი ვართ, გვიჭირს პარტნიორის ნათქვამის შინაარსის აღქმა, რომელსაც ჩვეულებრივ სიტუაციაში ადვილად გავიგებდით. გაბრაზებულ ადამიანს ღირსების გრძნობა შელახული აქვს და მას არ ძალუძს ეფექტური ურთიერთობის წარმართვა.

იმისათვის, რომ თვალსაჩინო გავხადოთ, თუ რამდენად ვართ თითოეული ჩვენთაგანი დამოკიდებული გარშემომყოფთა რეაქციაზე, ექსპერიმენტის ჩატარება შეიძლება. მაგალითად, რამდენიმე ადამიანმა უთხარით თქვენს თანამშრომელს, რომ იგი დღეს ძალიან ცუდად გამოიყურება და დააკვირდით რეაქციას. დარწმუნდებით, რომ ეს მასზე უარყოფითად იმოქმედებს, რამეთუ მისი ღირსების გრძნობა შელახული იქნება.

მეორე ექსპერიმენტი. თხოვეთ ცდის პირს, დაასახელოს ათი ცხოველი და მათთვის დამახასიათებელი ქცევა, მაგალითად: კატის კნავილი, ძაღლის ყეფა და ა.შ. პირველ პასუხზე გამოხატეთ მოწონება, ყოველ შემდგომზე, კი - გაოცება, გაკვირვება, დაეჭვება და დააკვირდით ცდის პირის რეაქციას. ცდის პირი თანდათან დაიბნევა და საკუთარ სისწორეში ეჭვი შეეპარება. ამგვარი ექსპერიმენტი ნათლად აჩვენებს:

• ჩვენ გარშემომყოფთა პოზიტიურ რეაქციას ვიღებთ, როგორც სრულიად ნორმალურს, რაც წამახალისებლად მოქმედებს ჩვენზე.

• ჩვენ არ შეგვიძლია ყველაზე ადვილი დავალების შესრულებაც კი, როდესაც პარტნიორის მიერ გამოვლენილი მოსალოდნელი რეაქციის ნაცვლად ვიღებთ მოულოდნელ უარყოფით რეაქციას. ასეთ შემთხვევაში ჩვენ უფრო ნათლად ვხედავთ, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ადამიანისათვის პოზიტიური შეფასება.

თუკი ცდის პირი არ რეაგირებს ზემოთჩამოთვლილ ექსპერიმენტებში უარყოფით შეფასებებზე, ეს ნიშნავს, რომ იგი განეკუთვნება ადამიანთა იმ სამ პროცენტს, რომელნიც დარწმუნებული არიან საკუთარ თავში და მათი ღირსების შელახვა საკმაოდ რთულია. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საკუთარი ღირსების გრძნობის ჩამოყალიბება შესაძლებელია, რაც ადამიანის ღირსების გრძნობის წახალისების შედეგად ხდება.

იმისათვის, რომ არ იქნას შელახული საკუთარი ღირსების გრძნობა, არსებობს რამოდენიმე ფაქტორი, რომელიც გასათვალისწინებელია ურთიერთობის დროს.

• ერთსულოვნება საკუთარ სინდისთან (თანხმობა სინდისთან).

ყველა ადამიანს აქვს მორალი, აკრძალვების და ნორმების სისტემა, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს მის საქციელს. ამ სისტემათა დაცვა ხელს უწყობს საკუთარი ღირსების გრძნობის განმტკიცებას, წინააღმდეგ შემთხვევაში ღირსების გრძნობა შელახულია. მაგ: ადამიანებს არ უყვართ შენიშვნების მოსმენა.

• გარემოს დადებითი რეაქცია “მე-ხატზე”.

ყველას გვაქვს გარკვეული წარმოდგენა საკუთარ თავზე, ანუ “მე-ხატი”, რომელიც ზოგჯერ არ ემთხვევა სხვათა მიერ წარმოდგენებს ჩვენს შესახებ. მაგ: ქალი ფიქრობს, რომ ის კვლავ ახალგაზრდა და ლამაზია, სინამდვილე კი საპირისპიროა.

• პიროვნების პატივისცემა.

თითოეულ ადამიანს ესაჭიროება საკუთარი პიროვნებისადმი პატივისცემა. ძნელად თუ შევხვდებით ადამიანს, რომელიც შექების გარეშე შესძლებს წარმატებულ საქმიანობას.

• წარმატების ანუ მიღწეულის აღიარება.

ჩვენ გვჭირდება ადამიანი, ვინც სათანადოდ აფასებს ჩვენს მიღწევებსა და წარმატებებს. მათთან ურთიერთობა ყოველთვის სასურველი და სასიამოვნოა.

უშიშარი: გმირი თუ ფსიქოპათი?

თინა ასათიანი

ემოციები ადამიანის ცხოვრებაში მნიშვნელოვან და, ხშირად, გადამწყვეტ როლს თამაშობენ. დადებით ემოციას შეუძლია ძალა და ენერჯია შეგვმატოს, ცხოვრება გავვილამაზოს, უარყოფითი კი გვასუსტებს და გვანადგურებს.

შიში ადამიანების უმრავლესობისათვის არასასურველი და, ხშირად, სამარცხვინო ემოციაა. სხვადასხვა ადამიანებს მეტნაკლებად ათასნაირი შიში აწუხებთ. გვეშინია სიკვდილის და ბედისწერის, ღია ან დახურული სივრცის,

თაგვის ან ძაღლის, სიმაღლის ან სიღრმის და სხვ. შიში, სულ ცოტა, დისკომფორტის განცდას გვიქმნის და ჩვენც, შეძლებისდაგვარად, ვცდილობთ მოვერიდოთ ისეთ სიტუაციას, რომელიც სახიფათოდ გვესახება. არადა, ამ ემოციას სრულიად გარკვეული და, თანაც, მნიშვნელოვანი ადაპტაციური ფუნქცია აქვს. მაგალითად, დაზიანების შიში გვიცავს იმისგან, რომ რაიმე არ დავიშავოთ, დასჯის შიში - რომ სხვას არაფერი დავუშავოთ და ა.შ.

აღსანიშნავია, რომ ეს ემოცია, ერთის მხრივ, გენეტიკურადაა განპირობებული, ხოლო, მეორეს მხრივ, მისი დასწავლა საკმაოდ იოლია. ბავშვობიდან გვასწავლიან, თუ რას უნდა მოვერიდოთ, რა არის საშიში. ფსიქოლოგების მიერ ამ სფეროში ჩატარებული მრავალრიცხოვანი ექსპერიმენტებიდან ისიც ჩანს, რომ ძალიან ადვილად ხერხდება ამ ემოციის დაკავშირება ნეიტრალურ სტიმულთანაც (ანუ ისეთ გამღიზიანებელთან, რომელიც თავისთავად ხიფათთან არ არის დაკავშირებული). მაგალითად, ძაღლს შეშის ნაჭრის მას შემდეგ ეშინია, რაც შეშის ნაჭერი ფეხში მოხვდა და დაუზიანა; ბავშვს ეშინია სათამაშოსი, რომელიც შესაშინებელ ხმაურთანაა დაკავშირებული; მოზრდილს, შესაძლოა, ეშინოდეს ცხელი წყლის მას შემდეგ, რაც მღუღარე გადაისხა.

საინტერესოა, რომ ჩვენ ადვილად გვიჩნდება გველის ან მორიელის შიში, თუმცა, რატომღაც, ნაკლებად გვეშინია მანქანების, ელექტრობის ან ბომბის. იქნებ იმიტომ, რომ ეს სტიმულები ჩვენთვის ნეიტრალური არაა (ჩვენ მათი ინსტინქტურად გვეშინია).

ცნობილია, რომ არსებობენ ადამიანები, რომლებიც ახერხებენ ამ ემოციის დაძლევას და ისეთებიც, რომელთაც ეს გრძნობა საერთოდ არ გააჩნიათ. საუბარი არც კამიკაძეებზეა და არც იმათზე, ვისაც სიკვდილის სურვილი აქვთ (ყოველ შემთხვევაში გაცნობიერებული), არამედ მათზე, რომელთაც აქვთ უნარი მშვიდად და ეფექტურად იმოქმედონ საშინელ, სტრესულ სიტუაციაში, გაიარონ უფსკრულის პირას და გადარჩნენ. მათ აქვთ სრულიად ნორმალური ფსიქიკა (მაგალითად, მშვენივრად გრძნობენ ტკივილს), აღზრდა (ბავშვობაში მათ ასწავლიდნენ “სახიფათოს” მორიდებას), მაგრამ ისინი უშიშარ ადამიანებად ჩამოყალიბდნენ.

“ყოველ თაობაში არსებობს უშიშარი უმცირესობა. სწორედ მათი რიგებიდან გამოდიან ჩვენი ასტრონავტები, ღირსების ორდენოსნები და გულადი ლიდერები“, - აღნიშნავს ამერიკელი ფსიქოლოგი დევიდ ლიკენი თავის სტატიაში

“უშიშრობა - მისი უზრუნველი ხიბლი და სასიკვდილო რისკი“.

ცხადია, რომ უშიშარი ადამიანები საზოგადოებას სჭირდება. მეორეს მხრივ, ცნობილია, რომ ბავშვს, რომელსაც შიშის დაბალი მაჩვენებელი აქვს, ისეთივე შანსი აქვს გახდეს გმირი, როგორც ის, რომ ჩამოყალიბდეს საზოგადოებრივად სახიფათო პიროვნებად, ფსიქოპათად. არსებობს მოსაზრება, რომ ეს ორი მიმართულება ერთი ტოტის ორი განშტოებაა. აქედან გამომდინარე, მეტად მნიშვნელოვანია ის, თუ როგორ და რა გარემოში ხდება ასეთი ბავშვის აღზრდა, მისი ჩამოყალიბება.

ბავშვების აღზრდისას ჩვენ ხშირად ვიყენებთ ისეთ საშუალებებს, როგორიცაა დასჯა და შეშინება (“არ აძკრე, თორემ მიიტყვიპები“, “არ მიხვიდე ძაღლთან, თორემ გიკბენს“). ეს ის ხერხებია, რომელიც ადვილია მშობლისათვის და, ხშირად, ქმედითიც. შიში და მისი თანმხლები სირცხვილისა და დანაშაულის განცდა მშობელს ბავშვის მართვისა და კონტროლის უადვილეს საშუალებად ესახება. მაგრამ სიყვარული და მისი თანმხლები ემპათიის (სხვისი გაგება, თანაგრძნობა) უნარის ჩამოყალიბება, ბავშვში საკუთარი თავის მიმართ პატივისცემის განვითარება, არანაკლებ მძლავრი საშუალებებია.

სამწუხაროდ, უშიშარი ბავშვების მართვა გაცილებით უფრო რთულია, რადგან მათ მშობლების მიმართ უფრო ანტაგონისტური დამოკიდებულება აქვთ, ნაკლებად აწუხებთ სხვა ადამიანების რეაქციები, ნაკლებად აინტერესებთ, თუ რას იტყვიან მათზე სხვები. მიუხედავად ამისა, მათზე ისევე, როგორც სხვაზე მოქმედებს შექება და აღფრთოვანება. თუ ჩვენ ამგვარ საშუალებებს არ გამოვიყენებთ, უშიშარმა ბავშვმა აღფრთოვანება შეიძლება სრულიად მარტივად ქუჩაში მოიპოვოს და, რაც მთავარია, ჩვენთვის საკმაოდ არასასურველი ქცევისათვის.

შიშის, თუ უშიშრობის გარკვეული დონე ახასიათებს ნებისმიერ ჩვენთაგანს. გთავაზობთ სახალისო ტესტ-კითხვარს, რომლითაც შეგიძლიათ განსაზღვროთ თქვენი სიმამაცის დონე.

ხართ თუ არა მამაცი ადამიანი?

ქვემოთ მოტანილია სიტუაციების 12 წყვილი. წარმოიდგინეთ თქვენი თავი თითოეულ მათგანში და აირჩიეთ ორიდან ერთი, რომელიც თქვენთვის უფრო მისაღებია. თქვენ გირჩევენიათ:

1. ა. წყალდიდობის შემდეგ ტალახით სავსე სახლის დასუფთავება.
ბ. პარაშუტით გადმოხტომა.
2. ა. დიდი დრო მონაღმრთო სტუმრებისათვის ძვირფასი მწკაღის დამზადებას, მათ კი ცოტა მიირთვან და, თანაც, მაინცდამაინც არ მოეწონოთ.
ბ. კარდაკარ სიარული 1000 ცალი ქვითრის დასარიგებლად.
3. ა. ნატკენი ფეხით სიარული მთელი დღის განმავლობაში.
ბ. ღია ცის ქვეშ კემპინგში დაძინება, როცა გაქვთ ინფორმაცია, რომ ამ ადგილებში გველები იცის.
4. ა. ბანკში ყოფნის დროს შემოცვივდნენ ნიღბიანი, შეიარაღებული კაცები და ყველას ხელები მალლა აგაწვეინეს.
ბ. თქვენთვის უინტერესო კონცერტზე დასწრება, რომელიც 2 საათი გრძელდება.
5. ა. მთელი დღე საშინელი თავის ტკივილით და მაღალი ტემპერატურით ლოგინში წოლა.
ბ. წვეულებაზე ყოფნა. ერთ-ერთი სტუმართაგანი ყოველგვარი მორიდების გარეშე ისე შეგაწუხებთ გაუთავებელი საუბრით, რომ სახეზე დაგფოთლავთ და ხელები აგიკანკალებათ.
6. ა. პილოტმა გამოაცხადოს, რომ თვითმფრინავის ძრავა დაზიანდა, საგანგებო მდგომარეობაა და უნდა დაეშვათ.
ბ. ერთი კვირის განმავლობაში მინდორში კარტოფილის თოხნა.
7. ა. იმის აღმოჩენა, რომ ხალხი თქვენზე ჭორაობს.
ბ. მთელი დღის განმავლობაში მცხუნვარე მზის ქვეშ მუშაობა.
8. ა. ერთი კვირის განმავლობაში ჭურჭლის მრეცხაობა რესტორანში.
ბ. ტელევიზიით გამოსვლისას ენა გებოდეთ და საცოდავად გამოიყურებოდეთ.
9. ა. ახალი ადამიანების გარემოცვაში იმყოფებოდეთ. ამბის მოყოლას ცდილობდეთ, მაგრამ ისინი არ გისმენდნენ.
ბ. დატოვოთ მანქანა ავტოსადგომზე. დაბრუნებისას აღმოაჩინოთ, რომ მანქანის კარი შეჭეჭყილია.
10. ა. ცირკში იმყოფებოდეთ. ორმა ლომმა ცირკის არენიდან გამოაღწიოს.
ბ. მიხვიდეთ ცირკში და აღმოაჩინოთ, რომ ბილეთები სახლში დაგრჩენიათ.
11. ა. მანქანის რეცხვა.
ბ. მანქანის ტარება 140კმ/სთ სიჩქარით.
12. ა. მოვალისაგან ფულის მოთხოვნა.
ბ. ერთი ღამე იატაკზე დაძინება.

თუ თქვენს მიერ არჩეული 12 პასუხიდან 9-ზე მეტი ემთხვევა ქვემოთ მოყვანილ ვარიანტს, თქვენ მამაცი ადამიანი ყოფილხართ.

1 ბ, 2 ა, 3 ბ, 4 ა, 5 ბ, 6 ა, 7 ა, 8 ბ, 9 ა, 10 ა, 11 ბ, 12 ა.

არაძალადობისთვის წამებულნი

ბაპუ — ადამიანი - იდეა

დეა ლალუა

სამოსი - თეთრი, ტანი - მომცრო და გამხდარი, სახე... სახე - მრგვალი სათვალეებიდან მომზირალი თვალები, მხერა - სითბოჩამდგარი, და კიდეც ღიმილი, უძირო, უსაზღვრო, ძლიერი სულის ყოვლისმომცველი მიმტევებლობა, მხოლოდ ძლიერი სულის... მისი სახელი - მაჰათმა განდი, ადამიანი, რომელმაც ძლიერი ნებოთა და არაძალადობრივი დაუმორჩილებლობით ინდოეთს ნანატრი თავისუფლება მოუტანა.

მაჰათმა განდი მსოფლიო ისტორიაში მოიაზრება, როგორც ერთგვარი სიმბოლო პრობლემის მშვიდობიანი, არაძალადობრივი გადაწყვეტისა. ინდოეთის კულტურის, ფილოსოფიისა და რელიგიის ფესვებიდან ნასაზრდოები ჰარმონია ბაპუს (მაჰა, ასე უწოდეს თანამემამულეებმა განდის) ცხოვრებასა და მის მიერ განვლილ გზაში განხორციელდა. გზა - რთული, ეკლიანი, წინააღმდეგობებით აღსავსე, მაგრამ - მონობიდან თავისუფლებისაკენ, და, რაც მთავარია, უსისხლო. ბაპუს ერმა სული მიანდო... და მინც, ვინ იყო იგი?

მაჰათმა კარამჩანდ განდი 1869 წელს დაიბადა. მაჰა - მცირე განათლებით, დედა - ღრმად რელიგიური. მაჰათმა აღმერთებდა დედას, უყვარდა მაჰა, თუმცა ცოტათი ეშინოდა კიდეც მისი. ის მეექვსე, ნაბოლარა შვილი იყო, ბუნებით მორცხვი და მორიდებული.

შვიდი წლის მაჰათმა კერძო სკოლაში შეჰყავთ და იწყება მისი ზიარება ცოდნასთან. იგი ნიჭიერი მოსწავლეა და სასწავლებელს წარმატებით ამთავრებს.

მაჰათმა არ არის ბავშვი, რომელიც მუდამ და მხოლოდ იმას აკეთებს, რასაც მისგან მოითხოვენ, ის უბრალოდ ჰკვიანი ადამიანია და ცხოვრებას ხშირად სხვის და, ზოგჯერ, საკუთარ შეცდომებზეც სწავლობს. ასე მოხდა მაშინაც, როდესაც მან ოქროს ნაჭერი მოიპარა... იმისათვის, რათა უფროსი ძმის ვალი გაესტუმრებინა. ვალი გაისტუმრა, მაგრამ დანაშაულის გრძნობა დარჩა. და ამიტომ იღებს ქაღალდს, წერს აღ-

სარებას და მიაქვს მამასთან. მამა კითხულობს, ღრმად ოხრავს და ანაკუწებს ფურცელს. მაჰათმამ საკუთარ თავს შეჰფიცა, რომ აღარასდროს, არანაირი მიზეზით აღარ მოიპარავდა, და... კიდეც უფრო შეუყვარდა მამა.

ცამეტი წლის მაჰათმას ცამეტი წლის კასტურბაი მოჰყავს ცოლად, ცდილობს ამეცადინოს, მაგრამ კასტურბაი სწავლას გულს ვერ უდებს, მას ხელსაქმე უფრო აინტერესებს და პატარა დიასახლისის როლი სრულიად აკმაყოფილებს.

სწავლის გაგრძელება ინგლისში გადაწყვიტა მაჰათმამ, მაგრამ დედას, ორთოდოქსული აზროვნების ადამიანს, უჭირს შვილის ევროპაში გაგზავნა და მასთან დიდი ხნით განშორება, ყოველივე ამას ემატება უსახსრობა. და მაჰათმა დებს პირობას, რომ არ შეჭამს ხორცს, არ დალევს სასმელს, არ მიეკარება ქალს... დედა თანახმაა გაუშვას შვილი.

დასაწყისში ინგლისმა და ევროპული ცხოვრების სტილმა სრულიად მონუსხა განდი. მისი სამოსი ევროპული ყაიდისაა, ცდილობს აითვისოს დასავლეთისათვის დამახასიათებელი მანერები, ქცევები; სწავლობს ფრანგულ ენას, ვიოლინოზე დაკვრას, იღებს ცეკვის გაკვეთილებს... თუმცა, ევროპით გატაცება მხოლოდ სამი თვე გაგრძელდა, მერე იყო ჩაღრმავება ინდურ ფილოსოფიაში, ინდუსურ რელიგიაში, გატაცებით კითხულობს ბჰაგავატ გიტას და... ბიბლიას. მისი პიროვნება მდიდრდება ცოდნით, გამოცდილებით, იდეებით, ყოვლისმომცველი სათნობით.

1891 წელს მაჰათმა ინდოეთში ადვოკატის სტატუსით ბრუნდება და მალე სამხრეთ აფრიკაში მიემგზავრება სამუშაოდ.

პირველი პროტესტი - სასამართლოში ჩალმის მოხდას მოსთხოვენ, ინდუსისთვის მსგავსი მოთხოვნა მიუღებელია. იგი შეურაცხყოფილი ტოვებს სასამართლო შენობას. საკუთარ უარყოფით დამოკიდებულებას მსგავსი წესების არსებობის გამო არც პრესას უმაღლავს.

პირველი დამცირება - მას არა აქვს თეთრი კანი და, აქედან გამომდინარე, არც მატარებელში პირველი კლასის ვაგონით მგზავრობის უფლება. მის კუთვნილ ადგილს თეთრკანიანი ინგლისელი ჩემულობს, განდი არ უთმობს და მაშინ, ინგლისელი პოლიციელის მეშვეობით მატარებლიდან ჩამოსვამს მაჰათმას... სადგურში გატარებული ღამე, ფიქრები, უსამართლობით შედრწუნებული მაჰათმა, უზარმაზარი, ჩაუბეჭეული პროტესტის გრძნობა და კიდევ რწმენა, რომ რაღაც არ უნდა დაუჯდეს იგი იბრძოლებს უსამართლობის წინააღმდეგ, იბრძოლებს, მაგრამ ძალადობის გარეშე.

განდის პიროვნება, ბუნება, აზროვნების სტილი, ძალადობის სასტიკი წინააღმდეგია. არაძალადობა მისი შინაგანი მოთხოვნილებაა და არა თავსმოხვეული, განყენებული იდეა. "თვალი თვალის წილ მთელს სამყაროს დააბრმავებს" - ეტყვის ის ერთხელ თავის თანამოაზრეებს. ბაპუ არ არის დაბრმავებული, რამეთუ უცხობა მისთვის შურისძიების გრძნობა, ის თვალხილული, ღრმა მორალურ პრინციპებზე დაყრდნობით ცდილობს კუთვნილი უფლებების დაცვას. განდის მრწამსი: არ გამოიყენოს ძალადობა მაშინაც კი, როდესაც მოწინააღმდეგე მხარე მიმართავს ასეთ ქმედებას. გამარჯვება ნებისმიერი საშუალებით - დამარცხების ტოლფასია.

და იწყება მაჰათმა განდის სამოქალაქო მოღვაწეობა სამხრეთ აფრიკაში. იქ მცხოვრებ ინდოელთა სამოქალაქო უფლებები მუდმივად ილახება, განდი მათი მფარველი და დამცველია. ხშირია გამარჯვება, მისკენ სავალი გზა - მტკივნეული. ბრძოლა ბრძოლაა, თუნდაც არაძალადობრივი, და მასში ჩაბმა, სხვა მრავალთან ერთად, უამრავი მტერ-მოყვარის გაჩენასაც გულისხმობს. თუმცე მაჰათმა მტრად არავის აღიქვამს, არსებობენ მხოლოდ მოწინააღმდეგენი, მართალია ისინი ზოგჯერ ფიზიკურ შეურაცხყოფასაც არ თაკილობენ, განდი მათაც პატიობს, არ იცოდნენ სიმართლე და როცა შეიტყობენ, უცილობლად შერცხვებათო - ამართლებს.

სწორედ სამხრეთ აფრიკაში გადაიდგა არაძალადობრივი დაუმორჩილებლობის პირველი ნაბიჯები. მაინც რას წარმოადგენს არაძალადობრივი დაუმორჩილებლობა (satyagraha) ბაპუს

აზრით?

“არაძალადობა - ეს გაცნობიერებული ტანჯვაა. ეს არ ნიშნავს უბრალოდ ბოროტი ძალისადმი დამორჩილებას, არამედ - სულიერ ბრძოლას ტირანის ნების წინააღმდეგ. არაძალადობრივი დაუმორჩილებლობა საშუალებას აძლევს ცალკეულ პიროვნებებს წინააღმდეგობა გაუწიონ უსამართლობას, რათა დაიცვან საკუთარი ღირსება, სული, რელიგია და საფუძველი ჩაუყარონ უსამართლო იმპერიის ნგრევას.”

სამხრეთ აფრიკაში მცხოვრებ ინდოელებს მაჰათმამ მშვიდი და არაძალადობრივი წინააღმდეგობის სული ჩაჰბერა. ამ მოძრაობამ მათი უფლებაშელახული ცხოვრება ღირსეული გახადა.

განდი გრძნობს, რომ მისი მისია სამხრეთ აფრიკაში ამოწურულია და ინდოეთში ბრუნდება.

მაჰათმა მთელი წელიწადი მოგზაურობს და მის თვალწინ იშლება ინდოეთი... განდის დამონებული სამშობლო, ინგლისის კოლონია - შემადრწუნებელი სილატაკით, ჭუჭყიანი ქუჩებით, უამრავი მათხოვართა და გაუბედურებული ადამიანებით...

ინდოეთი - მე-შეგნებადაკარგული ქვეყანა, მაჰათმას გაუნელებელი ტკივილია.

და კვლავ "satyagraha", ბრძოლა ერთადერთი მიზნისათვის - გაათავისუფლოს ქვეყანა ინგლისის მარწუხებისაგან.

არსებობს დიდი ძალა, რომელსაც ხალხის ნება ჰქვია – ბრიტანეთის იმპერიამ უნდა დატოვოს ინდოეთი – გადაწყვეტილება მტკიცე და ურყევი, ქმედება – არაძალადობრივი.

და ცეცხლში იწვის ბრიტანული ტანისამოსი, ხალხი ინდოეთში ინდოელის ხელით შექმნილ სამოსს მიეძალა. თითქოს ამ ცეცხლში იწრთობა ერის სული, ერისა, რომელმაც საკუთარი დააფასა, საკუთარს მიუბრუნდა სამოსს - დამფარავს სიშიშვლის და უსუსურობისა...

შემდგომ ინდოეთი გაიფიცება. ერთი დღით წყდება მოძრაობა, ირღვევა ყოველდღიური ერთფეროვნების ჯაჭვი... დღე უღრუბლო, მზიანი, შეჩერებული კადრით გრძელი, სუნთქვაშეკრული და მომლოდინე ინდოეთი, გარე სამყაროსგან სულ რამდენიმე საათით გათიშული... დღე, როდესაც ინგლისელებმა პირველად იგძნეს თავი სტუმრად.

მაჰათმა პეშვი მარილით ხელში. მან ორასი კილომეტრი განვლო ფეხით, რათა ზღვიდან ერთი პეშვი ინდოეთის კუთვნილი და ბრიტანეთის მიერ მითვისებული მარილი ამოეღო. ეს იყო სიმბოლო კუთვნილის დაბრუნებისა, ახალი ცხოვრების დასაწყისისა. მარილი ზომ თავისთავად უკვე სიმბოლოა ყოველივე კეთილის, მისი მოპოვება – განახლების.

რაც უფრო ძლიერდება "satyagraha", მით უფრო მწვავეა იმპერიის რეაქცია მასზე. ინდოეთი არაძალადობრივი დაუმორჩილებლობით პასუხობს ბრიტანეთის მიერ თავსდატეხილ უბედურებას, შეურაცხყოფას, უიარაღო ხალხის ხოცვა-ჟლეტვას, მხოლოდ არაძალადობრივი დაუმორჩილებლობით, თუმც იცის საკუთარი სიძლიერე და მისი ფასი. ბაპუ კი ასე მოძღვრავს ერს:

“თუკი არჩევანი ძალადობასა ან სიმბდალეზე მიდგება, მე ძალადობას ვირჩევ. სჯობს ინდოეთმა იარაღი გამოიყენოს, ვიდრე გახდეს უსუსური მოწმე საკუთარი დამცირებისა, მაგრამ მე ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ არაძალადობრივი ქმედება უსაზღვროდ აღემატება ძალადობას. მიტევენა უფრო ადამიანურია, ვიდრე სამაგიეროს მიზღვევა. თუმც პატიებას მაშინ აქვს ფასი, როდესაც გაქვს ძალა დასჯისა და მას არ იყენებ. პატიება კარგავს ძალას, თუკი

ის უსუსური არსებისაგან მომდინარეობს.”
იმპერია დაბნეულია, მან არ იცის თუ როგორ შეებრძოლოს მტერს, თუკი ეს უკანასკნელი ძალადობას არ მიმართავს... და ბრიტანეთი ტოვებს ინდოეთს.

“მე გამყავით ორად, ოღონდაც ინდოეთს ნუ გაყოფთ” - ამბობს განდი, მაგრამ ინდოეთს მაინც გამოეყოფა პაკისტანი.

გაყოფა მტკივნეული პროცესია და ბაპუ ცდილობს არ დაუშვას სისხლისღვრა, კარდაკარ დადის და შერიგებას თხოვს მხარეებს, შიმშილობს, ლოცულობს...

სამოსი - თეთრი, ტანი - მომცრო და გამხდარი, სახე... თვალეები... ტკივილი... განდი მოკლეს, ფანატიკოსმა ინდუსმა განდი სიცოცხლეს გამოასალმა. . . მაგრამ განდი გასცდა პიროვნების ჩარჩოებს და იქცა იდეად, რომელზეც მარტინ ლუთერ კინგმა თქვა: “განდი ცხოვრობდა, ფიქრობდა და მოქმედებდა მშვიდობიან და ჰარმონიზებულ კაცობრიობაზე ოცნებით შთაგონებული და თუკი კაცობრიობას განვითარება უწერია, მაშინ განდი გარდაუვალია (იგულისხმება განდი - იდეა. დ. ლ.)“.

მესამე, ნეიტრალური მხარის მონაწილეობა კონფლიქტების მოგვარების პროცესში

ლია (ხათუნა) სანიკიძე

ქვეყანაში არსებული დღევანდელი სიტუაციის თუნდაც ზოგადი ანალიზი ცხადყოფს, რომ არსებობს აუცილებლობა საქართველოში დაინერგოს კონფლიქტების მოგვარების ალტერნატიული მეთოდები, ანუ არსებული კონფლიქტების მოგვარება ხდებოდეს არა მხოლოდ სამართლებრივი გზით (პოლიცია, სასამართლო, სხვა ოფიციალური სტრუქტურები), არამედ მესამე, ნეიტრალური მხარის მონაწილეობით.

კონფლიქტების მოგვარების ალტერნატიული მეთოდები, ანუ მესამე ნეიტრალური მხარის მონაწილეობა კონფლიქტების მოგვარებისას შესაძლებლობას იძლევა კონფლიქტის მონაწილე მხარეები მივიდნენ კონსტრუქციულ გადაწყვეტილებამდე, შესძლონ მართონ კონკრეტული სიტუაცია და, აგრეთვე, თავიდან აიცილონ მომავალში შესაძლო პრობლემური სიტუაციები. საქართველოში ამ ტიპის სამსახურის შექმნის და განვითარების აუცილებლობა და საჭიროება განსაკუთრებით ბოლო ათწლეულის განმავლობაში გამოვლინდა. სპეციალისტების ვიწრო წრის ინტერესი, ცოდნა და გამოცდილება ამ სფეროში სასურველია ცნობილი გახდეს ფართო საზოგადოებისათვის იმ რეალური სიტუაციის გამო, რაც დღესდღეობით არსებობს ქვეყანაში. საქართველოში მიმდინარე რეფორმები, გააქტიურებული საზოგადოებრივი ცხოვრება (მესამე სექტორის ჩამოყალიბება), მძიმე ეკონომიკური ვითარება ნაყოფიერ ნიადაგს ქმნიან მრავალფეროვანი კონფლიქტებისათვის. უამრავი პრობლემების წყაროა ჯერაც გადაუწყვეტელი პოლიტიკური და ეთნიკური კონფლიქტები. ამ არეებიდან წამოსული იძულებით გადაადგილებული ადამიანები გადატანილი შეიარაღებული კონფლიქტის თუ მშობლიური მხარის დატოვების გამო მძიმე სტრესის ქვეშ არიან მოქცეული (შესაბამისად, უფრო ადვილად შეიძლება მოხვდნენ პრობლემურ სიტუაციებში). მათი ეხლანდელი საცხოვრებელი გარემო (დევნილის სტატუსი, ხშირად მოუწყობელი ცხოვრება, გაურკვეველი მომავალი, ფიქრი იმაზე, თუ როგორ უნდა ააწონ ურთიერთობები უკან დაბრუნების შემდეგ) კიდევ უფრო მეტად განაპირობებს რეალური კონფლიქტების წარმოქმნის შესაძლებლობას.

კონფლიქტების მოგვარების ალტერნატიული მეთოდების დანერგვა და გამოყენება

გულისხმობს ზოგად ანალიტიკურ მიდგომას. მისი საზოგადოებაში დანერგვა საკმაოდ დიდ ძალისხმევას მოითხოვს. კონფლიქტების მოგვარება თავისთავად ანალიტიკური და პრობლემების გადაწყვეტის გრძელვადიანი ცვლილებების მომცველი პროცესია. იგი მოქმედებს პოლიტიკურ, სოციალურ, ეკონომიკურ სისტემებზე. ამ ფართო ზეგავლენის მიზეზი არის ის, რომ აღნიშნული პროცესი ითვალისწინებს ინდივიდუალურ და ჯგუფურ მოთხოვნილებებს, მათ იდენტირებას და აღიარებას, აგრეთვე ინსტიტუციონალურ ცვლილებებს, რომლებიც აუცილებელია ამ მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად. პრობლემების გადაწყვეტისაკენ მიმართული კონფლიქტების მოგვარების მეთოდები წარმოადგენს ფუნქციონალურ სისტემას, რომელიც საზოგადოების ყველა წევრს საშუალებას აძლევს თანაიარსებონ ჰარმონიულად, შესძლონ მოაგვარონ ურთიერთობები ერთმანეთთან და გარემოსთან, აითვისონ ამისათვის შესაბამისი და დამხმარე გზები.

ალტერნატიული მეთოდებით კონფლიქტების მოგვარების სამსახურის ინსტიტუციონალიზაცია ხელს შეუწყობს კონფლიქტებში ჩართულ სხვადასხვა მხარეებს გაერთიანდნენ ერთიან სისტემაში, რომელიც დაფუძნებულია ურთიერთნდობაზე, ორმხრივი ინტერესების გათვალისწინებაზე და ურთიერთმისაღებ გადაწყვეტილებებზე. მესამე, ნეიტრალური მხარის როლი ამ შემთხვევაში განაპირობებს კონფლიქტში ჩართული სხვადასხვა მხარეების ინტერესების გამოძღვანებასა და შეჯერებას. მესამე, ნეიტრალური მხარე წინასწარ აკეთებს დაშვებას, რომ მხარეები თავისთავად ფლობენ მნიშვნელოვან ინფორმაციას კონფლიქტის შინაგანი არსის შესახებ და დიდი შანსი აქვთ თვითონვე მიაგნონ იმ შესაძლებლობებს, რომელიც საუკეთესო გადაწყვეტილებამდე მიიყვანს მათ. მესამე ნეიტრალური მხარე იმგვარად წარმართავს კონფლიქტებში ჩართული მხარეების შეხვედრის პროცესს, რომ ხელს უწყობს მათ კომუნიკაციას და ისეთი შესაძლებლობების მოძიებას, რომელსაც ადრე ვერც კი აფასებდნენ.

“ეძიებს რა პრობლემების წარმოქმნელ წყაროს, კონფლიქტების მოგვარების საბოლოო მიზანია არა მხოლოდ გადაწყვიტოს ამ წუთში არსებული სოციალური, ოჯახური ან ეთნიკუ-

რი კონფლიქტი (დავა), არამედ, ასევე ჩასწვდეს პრობლემის ძირეულ ბუნებას და ამით ხელი შეუწყოს წარმომქმნელი წყაროს ზეგავლენის შესუსტებას და აიცილოს მისი სხვაგვრი გამოვლენის შესაძლებლობა.“ (ბარტონი) კონფლიქტების მოგვარების ალტერნატიული მეთოდების, ანუ მესამე, ნეიტრალური მხარის ჩართვის ინსტიტუციონალიზაცია ჩვენს ქვეყანაში სტაბილური გარემოს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გარანტს შექმნის, რადგან კონფლიქტების მოგვარების პროცესი პოზიტიური გაგებით ქმნის სოციალურ კონტროლს, რომელიც თავის მხრივ განაპირობებს უკონფლიქტო ურთიერთობებს და ეს სოციუმის ყველა დონეზე განივრცობა.

ცხადია, ამ სამსახურის ინსტიტუციონალიზაცია და შესაბამისი ცოდნის გავრცელება ხანგრძლივ და რთულ პროცესს წარმოადგენს. საჭიროა საზოგადოების გათვითცნობიერება ამ საკითხებთან დაკავშირებით, სფეროს ლეგიტიმიზაცია. მხოლოდ ამ პროცესის შემდგომ შესძლებს საზოგადოება მესამე, ნეიტრალური მხარის საქმიანობის, როგორც ჩვეულებრივი, საჭირო, დამხმარე სამსახურის გააზრებას.

დღესდღეობით ამ მიმართულებით საქართველოში რამდენიმე არასამთავრობო ორგანიზაცია მუშაობს (დაფინანსება სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან მოდის). ქვეყნისათვის ძალიან მნიშვნელოვანია მოძიებულ იქნეს ის ძალები, ორგანიზაციები და მხარდამჭერნი, რომლებიც ხელს შეუწყობენ კონფლიქტების მოგვარების მეთოდების სწავლებას, კვლევასა და ადაპტირებას. ეს წარმოადგენს ეროვნული ინტერესებისადმი ახლებურ მიდგომას, რომელიც საერთო მშვიდობიანი გარემოს შექმნის მოთხოვნილებას ეფუძნება.

კონფლიქტებისა და მოლაპარაკებების საერთაშორისო კვლევით ცენტრში შეისწავლება და გამოიკვლევა კონფლიქტების ზოგადი თეორიები და მისი პრაქტიკული გამოყენების სხვადასხვა მეთოდები. ამავე დროს, მიმდინარეობს ქვეყნის ნაციონალურ-კულტურული სპეციფიკის და კონფლიქტების მოგვარების მეთოდების შესწავლა, რათა შეიქმნას კარგი თეორიული ბაზა, მოძიებულ იქნას შესაფერისი პრაქტიკული სტრატეგია და ტექნიკა, მოხდეს მეთოდების ადაპტირება ქართულ რეალობასთან.

კონფლიქტების მოგვარების სწავლების პროგრამა საქართველოში, რომელიც მიმდინარეობს ჩვენს ცენტრში, ატარებს ტრენინგებს და სამუშაო შეხვედრებს სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფებთან - იძულებით გადაადგილებულ პირებთან, ახალგაზრდა ორგანიზაციების ლიდერებთან, პოლიციელებთან, ჟურნალისტებთან, სამთავრობო ორგანიზაციების აპარატის თანამშრომლებთან, ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენლებთან და სხვ. ამ ტიპის საქმიანობა ორ მიზანს ემსახურება: გავრცელდეს ცოდნა კონფლიქტების მოგვარების ალტერნატიულ მეთოდებზე და მოხდეს მესამე, ნეიტრალური მხარის მონაწილეობის მნიშვნელობის გაცნობიერება. ტრენინგის დროს ადამიანები საკუთარი გამოცდილებით ეცნობიან ამ ტიპის მონაწილეობის დადებით შედეგებს, იძენენ როგორც თეორიულ ცოდნას, ასევე კონკრეტულ უნარ-ჩვევებს. შედეგად, მათ უადვილდებათ კონფლიქტური და პრობლემური სიტუაციების დაძლევა. ამავე პროგრამით გათვალისწინებულია სასწავლო ტრენინგების ჩატარება კონფლიქტების მოგვარების სფეროში და მესამე, ნეიტრალური მხარის წარმომადგენლების (ფასილიტატორების) მომზადება.

პროგრამის ქრონიკა

1998 წლის 22-26 ოქტომბერს ქალაქ ფოთში “საქართველოში კონფლიქტების მოგვარების სწავლების“ ტრენინგ-სემინარი შედგა. ამ შესანიშნავ ქალაქში ჩვენი პროგრამის ტრენინგ-სემინარი შარშან ოქტომბერშიც ჩატარდა, თუმცა, მაშინ მონაწილეთა რაოდენობაც ნაკლები იყო და დამოკიდებულებაც უფრო ფრთხილი. ამის მიზეზი, შესაძლოა, ზოგადად მწირი ინფორმაცია და მეთოდის სიახლე იყო.

ტრენინგ-სემინარი მიმდინარეობდა სოხუ-

მის ი. ვეკუას სახელობის ინსტიტუტის შენობაში. ორგანიზებაში დიდი დახმარება გაგვიწია ამ ინსტიტუტის რექტორმა, ბ-მა რამინ აბლოთიამ. მონაწილეთა შორის ძირითადად ამავე ინსტიტუტის იურიდიული და უცხო ენების ფაკულტეტების სტუდენტები იყვნენ.

ამჯერად, ტრენინგში მონაწილეობის სურვილი გამოთქვეს არა მხოლოდ სტუდენტებმა, არამედ პროფესორ-მასწავლებლებმაც. თუმცა ჩვენ, ტრენინგის სპეციფიკიდან გამომდინარე,

მოგვიწია მონაწილეთა რაოდენობის შეზღუდვა და, საბოლოოდ, ტრენინგში მონაწილეობა 29 ადამიანმა მიიღო - ძირითადად ლტოლვილებმა აფხაზეთიდან და ოსეთიდან. 27-მა მონაწილემ, მათ, ვინც განსაკუთრებული ინტერესი გამოიჩინა და აქტიურად იმუშავა სამი დღის განმავლობაში, სერთიფიკატი მიიღო - მოწმობა ამ სემინარის წარმატებით გავლის შესახებ.

ტრენინგ-სემინარმა, როგორც უკვე აღნიშნა, დიდი ინტერესი გამოიწვია ინსტიტუტის სტუდენტებსა და პროფესორ-მასწავლებლებს შორის. ამის მიზეზი იყო, ერთის მხრივ, თემის აქტუალობა და მეორეს მხრივ, შეთავაზებული სასწავლო პროცესის სპეციფიკა. საზოგადოდ ტრენინგული სწავლება გარკვეულწილად უჩვეულოა (არატრადიციულია) და, თანაც, ეფექტიანი და სახალისო.

უაღრესად საინტერესო იყო ჩვენი შეხვედრა გასული წლის ტრენინგ-სემინარის მონაწილეებთან. შეიტყვევს რა ჩვენი ჩამოსვლის შესახებ, ისინი მოვიდნენ, გამოთქვეს ტრენინგში მონაწილეობის სურვილი, და, რაც მთავარია, გაგვიზიარეს თავისი აზრი და გამოცდილება. ისინი გვესაუბრნენ იმ კონკრეტულ ცვლილებებზე რაც მათში მოახდინა ჩვენმა ერთობლივმა მუშაობამ 1997 წლის შემოდგომაზე.

ტრენინგის მონაწილენი უდიდესი ინტერესითა და მონღომებით მუშაობდნენ. უკუკავშირის დროს მათ აღნიშნეს, თუ რაოდენ საინტერესო და საჭირო იყო მათთვის ამგვარი სწავლება, როგორც პიროვნული, ასევე საზოგადოებრივი თვალსაზრისით და ამგვარ ტრენინგებში შემდგომი მონაწილეობის დიდი სურვილი გამოთქვეს.

* * *

16-დან 21 ნოემბრამდე თბილისში ჩატარდა მორიგი ტრენინგ-სემინარი. მონაწილენი - აფხაზეთიდან დევნილი ახალგაზრდობა. ტრენინგის ბოლო დღეს ჩვენთან მოვიდა ერთ-ერთი მონაწილე და წერილი გადმოგვცა. ვფიქრობთ, ეს წერილი უფრო მრავლისმეტყველია, ვიდრე ჩვენივე მონათხრობი მონაწილეთა შთაბეჭდილებების შესახებ.

“პირველ რიგში, მსურს მაღლობა გადაგიხადოთ იმ შესანიშნავი საქმიანობისათვის, რომელსაც ეწვეით დღეს საქართველოში. დიდი მაღლობა იმ ხუთი დღისათვის, რომელმაც ჩვენ, ახალგაზრდებს, მოგვცა იმდენი, რამდენსაც ვერცერთი ჩვენთაგანი წლების მანძილზე ვერ

მიიღებდა. პირადად მე, ძალიან ნასიამოვნები და კმაყოფილი ვარ, რადგან გავმდიდრდი ცოდნით, ურთიერთობით, ნაცნობებით, ამ სიმდიდრეს, კი, ვერანაირი ფულით ვერ შევიძენდი.

რაში დამენმარა შეძენილი ცოდნა?

დავიწყებ იმით, რომ თქვენთან შემთხვევით არ მოვსულვარ, და აი რატომ: სკოლას როცა ვამთავრებდი, ძალიან მიჭირდა ადამიანებთან კონტაქტში შესვლა, მზლუდავდა საკუთარი სტერეოტიპები. ამ გარემოებამ მაიძულა საკუთარ თავზე მემუშავა, დავკვირვებოდი სხვათა ქცევებსა და ხასიათს, ვკითხულობდი უამრავ ლიტერატურას ამ თემასთან დაკავშირებით...

... ჩემთვის ორმაგად საინტერესო იყო თქვენთან მოსვლა - მინდოდა ჩემი ცოდნა და გამოცდილება შემედარებინა იმ ინფორმაციისათვის, რომელიც უნდა მიმელო თქვენთან. შედეგი მოსალოდნელზე უფრო დიდი, მასშტაბური აღმოჩნდა.

თქვენ ჩემი ცოდნა უფრო გააღრმავეთ, მომეცით შესაძლებლობა გარედან დამენახა საკუთარი თავი, ფსიქოლოგიურად დამამშვიდეთ და მხარში ამომიდექით, გამიფართოვეთ სამყაროს აღქმის სპექტრი, ყველა დადებით ემოციას სიტყვებით ვერ გამოვთქვამ. შემიძლია დაუსრულებლად ვისაუბრო, მაგრამ მაინც ვერ გამოვხატავ მაღლიერების გრძნობას.

უღრმესი მაღლობა!

P. S. ნუ დაივიწყებთ სოხუმელ გოგო-ბიჭებს, რომელთაც საკუთარ თავში გააცოცხლეს ადამიანი და, აქედან გამომდინარე, ისევ უყვართ, სწამთ, განიცდიან. მჯერა, რომ ჩვენმა ჯგუფმა თავი კარგი კუთხით წარმოაჩინა. არა აქვს მნიშვნელობა ამ დღეებში გახდა თუ არა ყველა პროფესორი, მთავარია, რომ ჩვენზე წარუშლელი შთაბეჭდილება დატოვა ნოემბრის ერთმა კვირამ (ალბათ, ეს იყო ჩვენთვის ყველაზე თბილი ნოემბერი ბოლო წლების განმავლობაში). თქვენგან მივიღეთ სიყვარული - უსიყვარულოდ სიკეთეც მახინჯია. თქვენ მე მეგობრები მაჩუქეთ, მე კი, ჩემი მხრივ - კეთილი პიკასო.

პატივისცემით ოთარ ფანცულაია - “პიკასო”

ადამიანური ურთიერთობების მოკლე კურსი

ხუთი ყველაზე მნიშვნელოვანი სიტყვა:
”მინდა ვაღიარო, რომ შეცდომა დავუშვი”

ოთხი ყველაზე მნიშვნელოვანი სიტყვა:
“რა კარგად გაგიკეთებიათ საქმე”

სამი ყველაზე მნიშვნელოვანი სიტყვა:
“როგორია თქვენი აზრი?”

ორი ყველაზე მნიშვნელოვანი სიტყვა:
“თუ შეგიძლიათ”

ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი სიტყვა:
“გმადლობ”

ბოლო მნიშვნელოვანი სიტყვა:
“მე”

პროგრამაში მუშაობენ:

ბიორბი სუცნიშვილი - პროფესორი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, კონფლიქტებისა და მოლაპარაკებების საერთაშორისო კვლევითი ცენტრის დამაარსებელი და დირექტორი, პროგრამის ხელმძღვანელი.

ბაბა ნიშარაძე - ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, ფსიქოლოგიური მონიტორინგის ჯგუფის ხელმძღვანელი

დალი ბერაბაშვილი - ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, ფსიქოლოგიური მონიტორინგის ჯგუფის წევრი

თინა ასათიანი - სოციალური ფსიქოლოგი, ფასილიტატორი, ფასილიტატორთა ჯგუფის ხელმძღვანელი.

მანა რაჭმაძე - სოციალური ფსიქოლოგი, ფასილიტატორი.

ლია (ნათუნა) სანოპიძე - სოციალური ფსიქოლოგი, ფასილიტატორი

მანანა დარჯანია - სარედაქციო ჯგუფის ხელმძღვანელი, ჟურნალისტი

დეა ლაღუა - რედაქტორი, ფილოლოგი

არჩილ ხიფაშვილი - კომპიუტერული უზრუნველყოფა